Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל יאהרענטלוך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד האבען
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנצעריגען 10 גולדן — קר. ע. וו.
האלבעריגען 5 גולדן — קר. ע. וו.
פיערטעליריגען 2 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיר אויסלאנד
גאנצעריגען 11 גולדן — קר. ע. וו.
האלבעריגען 5 גולדן 50 קר. ע. וו.
פיערטעליריגען 2 גולדן 50 קר. ע. וו.

אויף דיעזער צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פ ר ענומערירען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס
בעטרעגט מיט דעם פעסטאנער דעם
ערסטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פ ע ס ט
וואיצנער בולווארד נומ. 29
וואהין מאן אונד דיא פרענומעראציאנס-
אנס-גאלדער צו ענדען בעליעבען.

Nr. 116. צוויאלפטער יאהרגאנג פעסט, מאנטאג ו חשון ה.תרמ"א. Pest, den 11. Oktober 1880.

ענדע דער טורקישען שווינדעליען.

ווא בעראנגט, וואר דיא טורקען-פיינדליכע פאלטיק עגלאנדס אונד רוסלאנדס ביא אללען אויסרוגען גראם-מעכטען פערהאנדלונגען טראטצדעם נוכ געוויסעד דאכען, אז דעם פאלגע עגלאנדס בעטרעפפס דער פלאטטען-דעמאנסטראציאן טהייל צוגעדרעמען. זא טראטען זא דיעס נוכ אויס דאס גגען דיא טורקיא, אנדערען זא וארען זיך דיעען עכען אויס מיסטרייען גגען עגלאנד אונד רוסלאנד פערבונדען. אין ווייטער בלאטט שלדערטע דאמאלס דען גרוזר דער טהייל-נאהמע דער פערלעגענדען גראם-מעכטע אן דער פלאטטען: דעם אוסטראליען ווערד טרעפפענד ווא פאלגט: אין אנגעזעהענער בריעף, דער אויס בריי-זע דיעזער פאמיליע זיך בעיד אויעס בעזיעהונגען מעגשען, אלס דיעזער זיך ווייטער פערבינדען אויס דיעגעגענדען, דא ערדאכ זיך דער בריעף אונד בעלייטעטע אדר איבער אללע שטעגען דינאב אונד ביז צום דאנא-מראדע דיעס. דיא פרוא דרוטע אדר ערשטיגען דאריבער אויס. דאס אדר מאן דעם נוכטס-נוטצען מעגשען דורך אין זאלכעם גאלייטע ביז צום דאנא-מראדע דיעס אויגע אינגע-וואהרליכע עדרע ערזעגען דאבען. דער בריעף לעבעלטע ערזאך געמעהרלוך אונד זאגטע: אדרע דיך נוכ, מיינע פרוא, אז דאבע דיעזעס מיינע-נוכטע גגעיס דיעגע עדרע ערזייגען וואללען: אל-לין אז מיסטע אין אויס דעם אינפאבען בריעדע ביז צום דאפטראדע דיעס בעגלייטען. דאמיט ער פאן דען דערזיכלעגענדען גגענשטענדען נוכט עס-וואס צו זיך שטעלע: אין מיינער בעגלייטונג לאנ אללע פיר דען טיינע-נוכטס דיעע ערזע, אנדערען דעם בעיאבטע אונד אין דיעגען אינגענבליק אללין לעבע, דאמיט ער דיעגען דערשטאהל פערבונדע! — גאנען יא פערהיעלט עס זיך איינשפרענגלוך מיט דער טהיילנאהמע דער פרערלעגענדען גראם-מעכטע דייטשלאנד, פרענקרייך אונד עסטערייך-אונגארן אן דער פאן עגלאנד אונד רוסלאנד גגייגשטען פלאטטען-דעמאנסטראציאן. דיא אללטען נוכט דער טורקיא עטוואס באזעס צופיעען, אנדערען מיסטען גלייכזאס עגלאנד אונד רוסלאנד ביא דיעזער פלאטטען-דעמאנסטראציאן בעגלייטען אונד אויבער-וואכען. דאמיט דיעזע נוכט אללען פאדרונגען אונד אינגע שטוקע טורקישען גגעבעטען אינשטעקען!

ווא נעזאגט, דאס וואר דער אויסשפרינגליכע גרונד דער פיינדליכגעגען גראם-מעכטע ביא אדער טהיילנאהמע אן דער פלאטטען-דעמאנס-טראציאן. אללין דיא טורקיא האט עס דורך אידר-דע שווינדעליען אונד דורך אידרע פערשלעפפונגען-פאלטיק וויידער זיך ווייט גגעבראכט, דאס אויך דען פרערלעגענדען גראם-מעכטען גגרולך דיא גגרולך אויסגעגען. אונד דיעזע זיך נון אללען ערגסטענס מיט עגלאנד אונד רוסלאנד צו אויגעם גגעגייגשאפטלי-כען אינשטיגען גגעגען. דיא טורקיא האט אין גגשטאלאפפען האבען. אינע לאנגאנד דעפעשע פאם 8-טען דיעזעס גגעמעלדעט הייעריבער פאלגענדעס:

"דיעזע האט מיניסטער-פרעזידענט גלאדסטאנע אינע צישטמגגענדע ערקלערונג דיעגען אללער אויראפפאישען גראם-מעכטע ערהאלטען, אן דער לעצטער זיך אינגער אנדערס זאגען: "אינע בעשעפענס דולצינגאם דורך דיא סאלדאטען דער פערגיגטען דרעגגם-שיפפע פינדען ווד וואהל אלס אונגיעלעגעגען, מאן ווידער הייעדורך דיא אלבאנע-זען נור רייצען, דאך אבער קיין פראגט שען צוגל עריכען, נאכדעם יא דיא סאלדאטען, ווא ווד אללע אבערא"נגגראממען ווגר נור פאן דען דרעגגם-שיפפען אויס שיעסען זאללטען, אדגע אבער אויס-דען פום אויף דאס טרוקעגע גגעבען צו ווגטען, דאפיר אבער ווגר ווד גערגע בעדייט, דיא אינזעלן אויס גגגאשען מעגרע, זודלך פאן לאנסמאנט-נאפעל. דורך אינזערע דרעגגם-שיפפע מיט בעשלאג בעלעגגען צו לאנסען, ווד ווערדען הייעדורך ערדען פערלערד צוישען לאנסמאנטנאפעל אונד דער אזיאטישען טורקיא אבשנידען!"

אינע צוויטע לאנדאנער דעפעשע פאן גלייכעם דאטום מעלדעט: "אבאדר גלאדסטאנע דיע-זע ערקלערונג דער גראסמעכטע אן דעגגען דאטטע בעפאדל ער דעם עגגלישען בעפעהלס-דאבער דער פערגיגטען דרעגגם-פלאטטע, אל-לעם פאר צוגרייטען, דאמיט דיא דרעגגם-שיפפע בינגען 48 שטגדען נאך דעם עגגאישען מעגרע אב-גערגגן לאנגען. גלאדסטאנע זעגט זעלבסט אין, דאס אינע זאלכע אבשלעפגונג לאנסמאנטנאפעלס פאן דער אזיאטישען טורקיא אויף דען מיטלאנ-אינען טוגפערן אינגרוק מאכען מוס, אלס דיא בע-שיפונג פאן דולצינגא. מאן ווערד געמלד אויף דיע-זע ווייטע אויך אללע שטגדער-גגלדער, דיא אויס דען טורקישען פראגגען אין אזיען נאך לאנסמאנט-נאפעל גגזאנדעט ווערדען. מיט בעשלאג בעדרעגגן לאנגען, אויס מיט דיעזען גגלדערן דיא צאהלרייכען גגלדערגגר דער טורקיא נאך אגד נאך צו בעפרייען. נון אויס עס אבער בעראנגט, דאס מאן אויס פאלאסטע דעם מיטלאנס, ווא אין שרעקליכער גגלד-מאנגגל הערשט, דורך דיא בעשלאגנאהמע דער אינגלישען פלאטטען אויס דען אזיאטישען פראגגען מעדר אין אנגסט אונד פערלגגגנדיס גגראטהען ווערד. אלס זעלבסט דורך לאנאגגג-שיפפע, זאללטע עדאך דער מיטלאנ אויך דערגגר מאסרעגגל גגגגגאיבער אונגאבעגבע זיך צוגגגן, דאנן גגבפ אללערדינגס דיין אנדערעס מיטטעל, אלס דיא אב-זעטצונג דערגגס דאר מעגרגגען מיטלאנס דורך אי-בליק-פערגעגען!"

זא ווייט נון דאס דיא טורקיא מיט אידרען שווינדעליען גגגראכט, דאס דיא גראס-מעכטע זיך צו זאלכעם גגגאלטגגן אינגרייפפען אין דיא אינגערען פערהאלטנישפע דערגגס בעראנגשטעגן ווייטעם גגגגג

דיא טרקיא ווירד נונסעהר איינע גאנץ ערנסטע זיין. דיא גראם-מעכטע ווערדען נעמלך מעהרערע אינזעלן אים „עגעאישען מעערע", זוילך פאן קאנס-טאנטינאפעל, מיט בעשלאג בעלעגען. זיא ווערדען דיעזע זאלאנגע „אלס פפאנד", בעזעטצט האלטען, ביז דיא טרקיא דיא פאדערונגען אירא פאם בע-טרעפפפ מאנטענעגראם ערפיללט. דער סולטאן ווירד טויזענדמאל ליעבער הולדיגנג זאממט געביעט אן מאנטענעגרא אבטרעטען, בעפאר ער זיינע הויפטשטאדט פאן דער זיד-זייטע הורך דיא קריעגס-שיפפע פיר לענגערע צייט אבגעשפערדט זיין לאסט. דיא גראם-מעכטע ווערדען אלזא, אויך אלנע אינע קאנאנע אבצוגיעבען, דיא טרקיא צור ערפיללונג איהרער פפליכט נאטהיגען.

איינגעזענדעט.

(אינזערע לעזער ווערדען וואהל וויסען, דאס פיר אללע מיטטהיילונגען, דיא אלס „איינגעזענדעט" ערשיינען, קיינע רעדאקציאן פפראנטוואָרטליך איזט, דא זיא איהר פפראנטוואָרטליכקייט אונד אויך קאסטען דער איינזענדער פערלאנגט ווערדען.)

(יעמערינג.) דיא פיעערליכקייט, וועלכע אין אינזערע נעמינדע בים איינזיגע אינזערעם הערען ראבינעם, הרב המאה"ג האברך המפורסם לשם ולתהלה בקש"ת מוה"ר שמעון פאללאק נ"י שטאטטגעפונדען, וועלכע שאן דער פערלאפפענטליכונג ווירדיג געווען; אבער נים אלס וואר אלל דאס געגען דיא אינזערע סינאגאגע בלול שמיני עצרת ישר"ת פאן אהרוני מיני יבני אבגעהאלטענע פיעערליכקייט, בים איינזיגע ערצייגען אין אינזערעם הערען ראבבינער, דיא ליט אינזערער אונזט געבוירה. רענדע עדלע, אבער עטצט עסט בעזעהרט זיך דער שפיר דעם אברהם אבינו ע"ה: עתה ידעתי כי אשה יפת מראה את; הכיר כה ע"י מעשה; יא, מעשה שלא הי' מעולם בנינו, וואר עטצט אמ"ר מאכטע בלול ש"ע, אינע דאס אים הער בייא אונס דער מנהג אם ש"ע נעזעזען ווערע, דיא הקפיד פעלמעהר עפ"י נסח לקיים צבי מהרב הק' אזולאי זאממט אללען שירות ותשבחות ופיוטים עים ענט-ציקען דער גאנצען נעמינדע, דאס מאן איהן איך ש"ת דאמיט בעעהרטע, וויא אנשים ונשים שם יחדו עני ואמרי בלב אחד באיש אחד: מי שלא ראה שמחת תורה זו לא ראה ש"ת מימיו; אונד בלייבט איינשטימיג חק ולא יעבור; אבער איך דאס איזט נאך נים דאס ווייטמענסווערטעסטע, וואנערען דיא איסנעגיר-בנגעגע דרשה אם ש"ש אונד בלול הישגיא רבה נאך משנה תורה אונד צווישען ערדעם ספר תהלים; אונד פאן ש"ת נאכמיטטאג בים בחצות הללה זאגטע ער אינאגטערבראכען פאר אים אנווזענד. הייט דער גאנצען נעמינדע זאממט פאמיליען ווייבדראלנגטליך „סמיכות התורה" וא דאס ווייר הייטע דאס וועלטבעוויהמטע משל פאן דער פערעהליכונג אינער קאנגס-מאטער מיט ש"ת, וואיים דעזיעל-בע נים מתן תורה פאללט. איך בייא אנס אנווענדען קאנגען. דא ווייר אינען ווירקליכען ש"ת האמטען אונד ווינשען פערנער. עד יומת המשיח אינען זאלכען צו האבען! יעמערינג א"ח דסכות תרמ"א לפק.

הק' אברהם שטרוים, גבאי דפה.

* (מאגאק.) אין דער הייזיגען יודיש-אר-טראדאקסען נעמינדע טרינ זיך פאלגענדער שקאנ-דאל אם הייליגען שמחת תורה-טאגע צו: דער פאדשטעהער ערקלערטע נעמליך נאנץ קורצען: „מין שואגער איזט נבאי!" אבגלייך קיינע וואהל פאר-אינענגאנגען אונד אבגלייך דעזער שוואגער דעם פאדשטעהערס נאך נים לאנגע הער וואהנט אונד צור נעמינדע נאך נים בעם גלייסטעם האט גלייכצייט ערקלערטע דער פאדשטעהער זיינען קאנאנאן אלס „חתן תורה", אבגלייך אין נעמינדע-מיטגליעד הערייש זייט אינגעהלינען איהרען אינע „חזקה" האט. ווער זיך נעגען דעזעם ווילליקוליכע פער-פאהרען דעם פאדשטעהערס אינע אינזענדונג ערלייבט דעטטע, ווערע פאן אירם דער אין אינזע-שטארקער מענגע איזט, טיכטיג דורכגעפערעלט. — נון בעטראט דער פאדשטעהער דען „אלמעמאר" אונד זאגטע: „ווער נעגען מיינען ווילליגן זיך איז-לעדנגע, אדער עס וואגט, אייש דען אלטעמאר צו קאממען, דער ווירד דיא שלעגע, דיא ער ערהאל-טען ווירד, גיר זיך צו פערדאנקען האבען!" נון ענט-שטאנד אין פירכטערליכער לערם דעם גור נאך גראסען בעמיהונגען אין ענדע געמאכט ווערדען קאנגטע. אלל דאס שפעלטע זיך אב אנגעזיכטס דעם ספר תורה, וועלכעם אים דעם שלחן לאנ: — איך איכערגעבע דעזע אנגעלעגענהייט דער בעאיר-טהיילונג אללער בעסער-דענקענדען יראי ה':

אדאלף ענגעל.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פריזע.

געטרייד-געשעפט. פאן וויצען וואר נעפסטערן שוואך צו מארקט געבראכט. דער פערקייף וואר גוט. 20000 מעטצ' וואורדען פערקייפט.

וויצען, טהיים- 200 מטצ' 79 קילא 12.60 גולד. 100 מטצ' 78.5 קילא 12.40 גולד. 300 מטצ' 78.5 קילא 12.40 גולד. 100 מטצ' 78 קילא 12.55 גולד. 200 מטצ' 78 ק' 12.40 גול. 800 מטצ' 77.8 ק' 12.45 גול. 100 מטצ' 77.5 קילא 12.40 גולד. 200 מטצ' 77.5 קילא 12.42½ גולדען. — 300 מעטצ' — עצינגטער 77 קילא 12.30 גולד. 300 מטצ' 77 קילא 12.30 גול. 100 מטצ' 76.5 ק' 12.29 גולד. 100 מטצ' 75.4 ק' 12.10 גולד. פעסטע-באדען 300 מטצ' 78.6 קילא 12.40 גולד. 100 מטצ' 78.5 קילא 12'35 גולד. (אללעס פער דייא מאגאטץ.)

גערסט 6.50—8.75 גולד.

האפער 6.10—6.22½ גולד.

וויצען פער הונדערט קילא 11.72½ — 11.77½ גולד. פער פריה-יאהר 11'97½,—11'09½ גולד.

קוקורוזן באגאטער פער מאי-יוני 1881, 6.37 — 6.40 גולד.

האפער פער הונדערט 6.30 — 6.35 גולד. פער פריה-יאהר 6'40 — 6'45 גולד.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. ביא דעם אם 6-טען ד. מ. הייר אין פעסט אבגעהאלטענען וואכענ-מארקטע וואורדען 1122 שטיק גראס- אונד 5300 קלייג-פיעה צו מארקטע געבראכט. הייזאן וואורדען פערקייפט: 59 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 65 — 103 גולדען — 612 אכסען דאס פאאר פאן 180 — 315 גולד 912 קיהע, דאס פאאר פאן 140—260 גולד, 250 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 80—170 גול. 195 שטיק בייפעל, דאס פאאר צו 150—220 גול. 192 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 12 — 34 גולד. 5168 שטיק שאפפע דאס פאאר 7—13 גול. — פייזיג פער 100 קילא: אכסען-פלייש 52—54½ גולד. — קוה-פלייש 48 — 51 גולד., קאלב-פלייש 80 — 90 גולד' בייפפעל-פלייש 46—49 גולד.

לאטטא-ציהונג פאם 6-טען אקטאבער 1880.

הערמאנגשטאדט:	14	85	69	19	41
לעמבערג:	29	34	24	66	61
פראג:	2	52	18	36	74

פראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י דייטש.

שטעללענ-געזוך.

איין יונגער מאנן, דער זייט זעכס יאהרען אלס לעהרער אונד ערצעהער טהעטיג איזט, אונד אין תנ"ך וויא אויך אין דען עלעמענטאר-גענגנשטענדען איינען גרינדליכען אינטערריכט, דייטש אונד אנ-גאריש, צו ערטהיילען אים שטאנדע איזט, זוכט איינע אנסטענדיגע אנשטעללונג. געפעלליגע צישריפטען געבעטען אונאבע דעם געהאלטעם בעליעבע מאן צו אדרעססיריען אן דיא רעדאקציאן דער „דייטשען פעם-טער צייטונג, וועלכע נעהערע אויסקונפט ערטהיילט.

וויכטיג פיר דיא פראווינץ!

דער געפערטיגטע ערטהיילט שנעללסטענס אונד פערלעססליך אויסקונפט איבער פראגען-אנגעלע-גענהייטען בייא דער קאנגליכען טאפפעל, קוריע, קאמאציאנסהאפ, אלס אויך איבער וואלבע אנגעלע-גענהייטען, דיא בייא דען פערשיעדענען מינסטעריען צור אויסראונג גערעכנען. בעזאָנדרס אויפ שנעלל-סטע אויסלענדער פעסטע, איבערנעמען דיא אנפערטיגונג פאן פערשיעדענען געזוכען אין שטייערענגע-לעגענהייט, וועגען מאכארפפלאנצונג, מיליטער-דעק-לאמאציאן, מאיקסטענגעזוכע, עטצ. קאמטסיאנען ערער ארט ווערדען פינקטליך אונד גרייסענהאפט ליט וואנש אויסגעפיהרט. געלדער אויף גרינד-שטיקע צו גרונדעטליכען צינען אויך אמאָרטיזאַצ-אנסענען רוקגעהלבאר. בריעפליכע אנפראגען מיט רעטור-מארקע פערזעהען, ווערדען בערייטווילליגست בעאנטוואָרטעט.

Carl Lederer, Budapest, Schiffmannsgasse 6.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	קוואלטשע פר. הקטאל.	פער 100 קילאגראמם
קאָרן	72	—.——.—
נעדטשע מאלץ	62	11.40—11.50
נעדטשע פיטשער	62	11.60—11.70
האפער	40	11.75—11.80
קוקורוזן מאגאטער	75	11.85—11.90
אנדערע	73	12.—12.10
הירזע	—.06	12.15—12.20
וויצען פער אקטאבער	11.72	—.——.—
" פריהיאהר	11.97	11.70—11.80
" קוקורוזן	6.37	11.90—12.—
" נעדטשע	—.—	12.05—12.10
" האפער	6.40	12.20—12.30
" "	—.—	12.35—12.40
" רעגן	—.—	12.45—12.50

באללען-מעהל		קו. אל.
נומער 0		21.20
" 1		20.60
" 2		20.—
דער באללען " 3		19.40
צו 100 " 4		19.—
קילאגראמם " 5		18.20
" 6		17.40
" 7		16.70
" 8		15.40
" 8½		13.—

פרוכטע	קוואלטשע פר. הקטאל.	פער 100 קילאגראמם
" "	—.——.—	—.——.—
" "	74	—.——.—
" "	75	11.40—11.50
" "	76	11.60—11.70
" "	77	11.75—11.80
" "	78	11.85—11.90
" "	79	12.—12.10
" "	80	12.15—12.20
טהיים		—.——.—
" "	75	11.70—11.80
" "	76	11.90—12.—
" "	77	12.05—12.10
" "	78	12.20—12.30
" "	79	12.35—12.40
" "	80	12.45—12.50
פעסטער באדען		—.——.—
" "	75	11.60—11.70
" "	76	11.80—11.90
" "	77	11.95—12.—
" "	78	12.05—12.10
" "	79	12.15—12.25
" "	80	12.30—12.35
ווייסענבוינער	75	11.70—11.80
" "	76	11.90—12—
" "	77	11.05—12.10
" "	78	12.20—12.30
" "	79	12.35—12.40
" "	80	12.45—12.50

שפיריטוס: אלטע פערפארבטע פרוכטע . . . 31.75
" " קאיסאפפעל . . . 32.—

קורז-טאבעללע פאם 7. אקטאבער.

געלדסאָרטן	קו.	אל.
גולדען-וואלטע	100	—
דוקאטען	5	64
נעפפעליגע אוסטריאנישע 8 גולדען נאלדע שטיק (100 פראנקען)	9	42
נאפאלעאנדאר	9	42
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58	30
(2) מארקשטיקע	11	64
פאפיערגעלד	1	20

לאזע.	קו.	אל.
1854-ער 4 פערצענטיגע שפאנדאלאזע	122	—
1860-ער " אנלעהן	128	75
דרעסלער "	130	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	171	50
דרעסלער " 50 "	170	—
פאלם רענטענלאזע	28	—
פערדבאלאזע	13	70
אונגארישע אייזענבאהן-אקטיען	176	25
אייזענבאהנ-אבלאזונגס-אנלעהען	39	—
פאלאטינער דער אונגארישען באנקעל	103	50
רוקען צו 5 אונגארישע פערצענט	23	75
דער אונגארישען הויפטסטאדט-באנק צו 5½ פערצענט	13	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באנקעל	1	00
קרוין-אנשאפען צו 5 אונגארישע פערצענט	41	—
פערצענט	38	—
דרעסלער צו 6 פערצענט	16	50
דער פעסטער קאמעטיאל-באנק	50	—
דער פעסטער	22	—
דער נאיר-לאנדער	47	2

לאזע.	קו.	אל.
פאאנטלייער לאזע צו 20 גולדען	—	25
פרייבורגער לאזע " 100 "	125	75
דרעסלער " 50 "	—	65
ווארלייטשער לאזע " 20 "	32	25
וועלדשטעטער לאזע " 20 "	42	—
אונגארישע פרעמדען-לאזע צו 100 גולד.	107	—
דרעסלער לאזע צו 50 גולדען	107	—
ווינער לאזע " 100 "	115	25

ווערט-פאפיערע	קו.	אל.
אונגארישע גאלדרענטע	106	25
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	94	50
פעסטער גאלדראנטע	93	75
דרעסלער גאלדראנטע	93	75
גאליצישע	97	50
בוקאוינער	95	50
פערדבאלאזע	121	25
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	93	—
אייזענבאהנ-אבלאזונגס-אנלעהען		
פאלאטינער דער אונגארישען באנקעל	101	50
רוקען צו 5 אונגארישע פערצענט		
דער אונגארישען הויפטסטאדט-באנק צו 5½ פערצענט	98	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באנקעל		
קרוין-אנשאפען צו 5 אונגארישע פערצענט		
פערצענט	100	—
דרעסלער צו 6 פערצענט	104	50
דער פעסטער קאמעטיאל-באנק	102	25
דער פעסטער	84	25
דער נאיר-לאנדער	141	

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS. Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Waitzauerboulevard.

פאר דיא פאליציא איהן ענטדעקען קאנגטע. דער דייסעלדאלע ווענער בערכיס לויטעט: „דער ווערק-לכע נאמע דעם מאדעס לויטעט ניכט" ברעם-לויער, זאגדערן „בורקהארדט, דעזיולבע איזט עט-ווא 30 יארהרע אלט, אין קאשי געבארן אונד וואר אגענט איינעס ענגלישען האנדלונגס-הויזעס. דער מאדער וואהנטע מיט זייער געלעבטען, איינער געוויסען נארי, אם „האטעל אונאן", וואו ער עטוואס 30 גולדען שולדיג וואר. אלס ער ווערדהאלט נאך הויזע אם געלד שריעב אונד קיינע אנטווארט ער-העלט, געריעטט ער אין גרענצענלאזע פערצווייפ-לונג. ער שריעב נון זייגען אנגעהאריגען אין קאשי, דאס ער זיך איים געלד-פערלעגענהייטען דאס לע-בען גערטמען מיססע, אללעס פערגעבענס. עס ער-פאלגטע קיינע אנטווארט. בורקהארדט פערבאבטע טראטצדעם ניכט זאגליך איינען זעלבסט-מאדר, זאגדערן פערזיכטע עס. דורך איין פערברעכען זיך געלד צו פערשאפפען, ער נאהם זיך דאהער אין צוממער אם „האטעל-נארי" איים, וואו ער זיך בע-קאנגטליך אים מעלד-צעטטעל דען נאמען „ברעם-לויער" ביילעגטע. נון גאב ער איינען בריעף איים דיא פאסט מיט דער אדרעססע: „ברעסלויער אים האטעל-נארי". איים דעססען „קאיערט" דיא וואר-טע: „בעשטעלט מיט 17 גולדען" שטאנדען. ער שפעקוליטע דארין, דאס דער געלד-בריעף-טרע-גער גונמעהר איים זיין צוממער קאממען מיססע, וא ער איהן דורך שליאפיטין, מיט גיפט פערמיטטע, טאדטען אונד דאנן אללע געלד-בריעפע צו זיך שטעקען ווערדע, וא דיר בעריטט מיטגעטהיילט, דאס דער מאדער דענן איך ניכט איינע נאכט אים „האטעל נארי" גישלאפען, דא ער יא טראטט, זעכלך מיט זייגער געלעבטען אם „האטעל אונאן" וואהנטע אונד נור צור איים פאהרזייט זייגעם דיב-פלאגעס אים „האטעל נארי" איין צוממער איים-גינאממען. אלס ערארך דער בריעף-טרעגער נאך דעם גינגיסס דעם פערגיפטעטען שליאפיין ניכט איים דער שטעללע טאדט ציואממגיטטרעטע, זאגדערן דאס צוממער פערלעגס אונד צו אים פאהרטיר דייסיטיואנקטע. דא זיכטע זיך דער מאדדער איים-ליגסט אים דעם שטיבע צו מאכען, אהנע דיא געלד-בריעפע בעריהרט צו האבען. ער אללטע נון צוריק צו זייגער געלעבטען אים „האטעל אונאן". לוגען דאיים עריטען אין דייזעם האטעל איינע שטעדטטיגע קאממיססאן" „איינען פיאנגס אייגעס בייא-פלאגעס. אלס בורקהארדט האטע, דאס איינע שטעדטטיגע קאממיססאן אים האטעל ערטיגען, דא גלייכטע ער, דאס דייזע איהן ערגרייפען וואללע. ער שפראנג שנעלל פאן זייגעם זיטצע איים, גריפ נאך איינעס גלאזע, אין וועלכעם ער איינע „לאזונג פאן צאנקאלי" אין בעריטטשאפט האטטע, טראנק דען אנהאלט אים, שטירצטע זיך איפ בעטט אונד נאב נאך וועגיגען סעקונדען, אינטער דעפטי-גען צוקונגען, דען גיסט איים. עטצט עיסט מערק-טע זייגע געלעבטע נאר, וואס געשיעהט דיא, דיא רים דיא פענסטער איים אונד שלוג לערם. — אין ארמען-ארצט, נאמענס שטענצעל, וואהנטע ציעל-ליג אים אנשטאענדען צוממער, ער אללטע שנעלל הערביא. דאך וואר אללעס צו שפעט, דא בורק-הארדט בעריטט טאדט וואר. אלס דיא פאליציא ערשען, וואהנען איים אין איינע בעדיינטעטע אים דעם „האטעל נארי" הערבייגעפאן, דיא אין דעם טאדטען בורקהארדט עבען ענגען מאנן ערקאנגטען, דער זיך אים מעלד-צעטטעל „בריעפלייער" נאנ-טע אונד דער דען בריעפ-טרעגער דייטטמאנן פער-גיפטעט האטטע. דיא געלעבטע נאר שלעריגטע ביא דער פאליציא דיא קעמפפע, דיא בורקהארדט אין דען דעטצטען טאגען ענגען געלד-פערלעגענ-הייטען האטטע, דא זיין געשעפט אין שטאקינג גע-רעטה אונד ער פאן זיינען אנגעהאריגען אין דיעזע הייסאטה קיינע אנטערשטיצונג ערהאלטען קאנ-טע, דיא האטרטרעצגיטיטע זייגער פעראיאנטטען האט דען אונגלקליכען צום פערבעבען אונד דאנן צום זעלבסט-מאדדע נעטרעבען. דיא נאדי וואהדע נאך בעשטאנדענגעס פערהאלע איים פריעם פיסע בעלאסטען" — דאס „איינגער פיעמדען-בלאטט" שריבב: „בורקהארדט מיט לאנגע מיט זידען פער-קלעדדט האבען, דענן אים זייגער איסשפאבע ווי-דע מאן איהן אלס ו ו ד ען גהאלטען האבען. ער שיגט איך דאיים גערעכנעט צו האבען, זיין פער-בעבען איינעס ווען איים פיעמדען-בלאטט" דאס איים אלס אין דייסע-טרעגער נאך דעם גענגיסס דעם פערגיפטעטען שליאפיין ניכט איים דער שטעללע טאדט ציואממגיטטרעטע, זאגדערן דאס צוממער פערלעגס אונד צו אים פאהרטיר דייסיטיואנקטע. דא זיכטע זיך דער מאדדער איים-ליגסט אים דעם שטיבע צו מאכען, אהנע דיא געלד-בריעפע בעריהרט צו האבען. ער אללטע נון צוריק צו זייגער געלעבטען אים „האטעל אונאן". לוגען דאיים עריטען אין דייזעם האטעל איינע שטעדטטיגע קאממיססאן" „איינען פיאנגס אייגעס בייא-פלאגעס. אלס בורקהארדט האטע, דאס איינע שטעדטטיגע קאממיססאן אים האטעל ערטיגען, דא גלייכטע ער, דאס דייזע איהן ערגרייפען וואללע. ער שפראנג שנעלל פאן זייגעם זיטצע איים, גריפ נאך איינעס גלאזע, אין וועלכעם ער איינע „לאזונג פאן צאנקאלי" אין בעריטטשאפט האטטע, טראנק

דעם אינהאלט אים, שטירצטע זיך איפ בעטט אונד נאב נאך וועגיגען סעקונדען, אינטער דעפטי-גען צוקונגען, דען גיסט איים. עטצט עיסט מערק-טע זייגע געלעבטע נאר, וואס געשיעהט דיא, דיא רים דיא פענסטער איים אונד שלוג לערם. — אין ארמען-ארצט, נאמענס שטענצעל, וואהנטע ציעל-ליג אים אנשטאענדען צוממער, ער אללטע שנעלל הערביא. דאך וואר אללעס צו שפעט, דא בורק-הארדט בעריטט טאדט וואר. אלס דיא פאליציא ערשען, וואהנען איים אין איינע בעדיינטעטע אים דעם „האטעל נארי" הערבייגעפאן, דיא אין דעם טאדטען בורקהארדט עבען ענגען מאנן ערקאנגטען, דער זיך אים מעלד-צעטטעל „בריעפלייער" נאנ-טע אונד דער דען בריעף-טרעגער דייטטמאנן פער-גיפטעט האטטע. דיא געלעבטע נאר שלעריגטע ביא דער פאליציא דיא קעמפפע, דיא בורקהארדט אין דען דעטצטען טאגען ענגען געלד-פערלעגענ-הייטען האטטע, דא זיין געשעפט אין שטאקינג גע-רעטה אונד ער פאן זיינען אנגעהאריגען אין דיעזע הייסאטה קיינע אנטערשטיצונג ערהאלטען קאנ-טע, דיא האטרטרעצגיטיטע זייגער פעראיאנטטען האט דען אונגלקליכען צום פערבעבען אונד דאנן צום זעלבסט-מאדדע נעטרעבען. דיא נאדי וואהדע נאך בעשטאנדענגעס פערהאלע איים פריעם פיסע בעלאסטען" — דאס „איינגער פיעמדען-בלאטט" שריבב: „בורקהארדט מיט לאנגע מיט זידען פער-קלעדדט האבען, דענן אים זייגער איסשפאבע ווי-דע מאן איהן אלס ו ו ד ען גהאלטען האבען. ער שיגט איך דאיים גערעכנעט צו האבען, זיין פער-בעבען איינעס ווען איים פיעמדען-בלאטט" דאס איים אלס אין דייסע-טרעגער נאך דעם גענגיסס דעם פערגיפטעטען שליאפיין ניכט איים דער שטעללע טאדט ציואממגיטטרעטע, זאגדערן דאס צוממער פערלעגס אונד צו אים פאהרטיר דייסיטיואנקטע. דא זיכטע זיך דער מאדדער איים-ליגסט אים דעם שטיבע צו מאכען, אהנע דיא געלד-בריעפע בעריהרט צו האבען. ער אללטע נון צוריק צו זייגער געלעבטען אים „האטעל אונאן". לוגען דאיים עריטען אין דייזעם האטעל איינע שטעדטטיגע קאממיססאן" „איינען פיאנגס אייגעס בייא-פלאגעס. אלס בורקהארדט האטע, דאס איינע שטעדטטיגע קאממיססאן אים האטעל ערטיגען, דא גלייכטע ער, דאס דייזע איהן ערגרייפען וואללע. ער שפראנג שנעלל פאן זייגעם זיטצע איים, גריפ נאך איינעס גלאזע, אין וועלכעם ער איינע „לאזונג פאן צאנקאלי" אין בעריטטשאפט האטטע, טראנק

טראלק איזט, דעם האלב אללע קאטהאליקען בע-שיממפען? נין! ווער איין פערברעכען פערא'בט, טהוט דיעס יא ניכט אלס „קאטהאליק" אונד איך ניכט אלס „יודע", זאגדערן עבען נור אלס גייוים-סענלאזער פערברעכער. וואס דאהער ניכט דער קאטהאליטיע, אבער איך ניכט דער יודישע גלייבע פערא'נטיאטליך געמאכט ווערדען קאנן!" — (דאס איזט זעהר ריכטיג!) נאכטרעגליך ווירד נאך פאלגענ-דעם בערכטעט: דיא קאממיססאן, דיא אים „האטעל אונאן" ערשיענען וואר, מוסטע ווענען פאר-נאהמע איינעס נייבייעס דיא איינגעלגען צוממער בעוויכט-טיגען, אין וועלכע זיא פאן איינעם דעגער דעם האב-טעלס געפיהרט וואהרדע. אלס דער דענער צו ענעם צוממער קאם, אין וועלכעם בורקהארדט וואהנטע, קלאפפטע ער אן אונד אפפנעטע דיא טהירע, אינ-דעם ער אנס צוממער דיא וואהטע הייניריעט: „איינע פאליציליכע קאממיססאן", וויא עס שיינט, וואיסטע דער דענער זעלבסט ניכט, דאס ער ניכט איינע פאליציליכע, זאגדערן איינע איינאמטע, פיעד-ליכע „בי-קאממיססאן" בעגלייטע. אללערדינגס האט דייזער איהרטהיל דאצו בייגעטראגען, דאס בורקהארדט איים אנגעסט זיך דאס לעבען גינאממען, אלס נעמליך דיא קאממיססאן איינטראט, בעפאנ-דען זיך דאס צוממער צוויי א דאמען, אין דערען זייטע איין יונגער מאנן שטאנד. אבער איין דעמזעלבען איינגעבליק מאכטע דייזער איינע שנעללע האנד-בעוויגונג, אונד פיהרטע עטוואס צום מונדע, וויא איך ער מיט איינעם „געללענדען שריי" צו באהען זאגט, דיא דאמען שטירצטען הערביא, דיססען אהם דיא גליידער איים, אים אהם מערד ליפט צו פערשאפ-פען; איך דיא מיטגליעדער דער קאממיססאן", וועל-כע אים ערסטען איינגעבליק דער מיינונג וארען, דאס דער יונגע מאנן אם הינאללע ליידע, אייטלען אהם צו הילפע, אללדינג וא בעמערקטען אלסבאלד, דאס ער טאדט וויא. איים דעם באהען פאהרען דיא איין פלעשכען מיט איינער „טרכען פלעסיגקייט", דאס צו הילפע געלעגערט וואר. נון וואסטע מאן, דאס דער יונגע מאנן נאטירלכען טאד, זאגדערן אין פאלגע איינער זעלבסט-פער-גיפטונג שטארב. אלס דיא פאליציא הערביגעגי-פען וואהדע, פיעל דיא גליך איים דען גדאנקען, דאס דייזער זעלבסט-מאדדער מיט דעם מאדדער דעם בריעפ-טרעגערס איינע איינזעלנע פער-זאן וויא. נון ווייז מאן איינע פיהרונגס-שטי-קע, דיא מאן אים „האטעל נארי" אים צוממער דעם מאדדערס פאהרגעגען האטטע, דער נאדי פאר. דיא ערקאנגטע דייזעלבען זאגליך אלס איהר איינגעגטהום. עטצט בלייב נון קיין צווייפעל מעהר צוריק, דאס מאן דען ב ר י ע ב פ ט ר ע ג ר-מאדדער פאר זיך האבע. דיא נאדי נאב אן, בריעב

צום אפפענטליכען עמפפאנג בעשטימטע וואהען, וועל-ענד אים צווייטען שטאקע דיא פיהוואב-וואהנונגען מיט דעם געזיטמען קאנטעטע דע פעראנדען זיך בעפאנדען.

יאקאב טיראדא האטטע איינען נעגיי נעגעיכנעטען פלאן איכדער דיא בוי-אים אונד איהרינטונג דעם נאנצען פאלאסטעס אונד וואר מיט אללען ריטליכקייטען דעטיל-לע נעגיי בעקאנגט, אלס אב ער לאנגע צייט אין דעטיל-בען נעוואהנט הטטע.

איין פאלראם פאן דער פאלאסט-וואכע, וועלכער איין מיטטעבגיגדטער דעם יאקאב טיראדא וואר, שטעללטע זיך קראנק אונד צוואר זא הטפטע, דאס ער נאך דעם נייטטליכען דיענא פערלאנגטע, אים פאר איהם וויינע לעטצ-טע בייטטע אבצולעגען. אונטער דיעזעם נאמען וואר נעמליך יאקאב טיראדא אלס נייטטליכער אין בייטטעל בע-קאנגט. דא מאן נון אין דער שפאנישען ארמעע ערדעם יוסף דער פאמטקיטס פאלגטע, זא וואהדע דער נייטטליכע דיענא (נעמליך יאקאב טיראדא) נאך דעם פאלאסטע דעם הערצאגס פאן אלבא אין דאס קראנקגלאגער דעם פאל-דאשען בעריזפען. הייער שפיעלטע יאקאב דיא אללע איי-נעם נייטטליכען זא נוט, דאס דיא איכרינגען פאממען פאל-דאשען דעם פאלאסטעס דען נייטטליכען מיט גאסטטע רעשפעקטע אונד פאללער ערפורכט בעהאנדעלטען.

זא קאנגטע יאקאב אין דעם נייטטליכען-נעוואנדע אים הערצאגליכען שלאסטע צעטליך פייא הע- אונד הינגע-הען, וואבייא ער יעדאך דיא גערינגטטע פערדעכטונג בע-וויגונג מיט גאסטטע זאיגפאלט פערמיטע.

(פאר טטעטונג פאלגט.)

מעם זונד, דיא אללען פערא'בטליכט ווערדען, דיא עס אלבא ווישט — אבער נור אים איינע צייט פיהרע, אלס ער עס בעאבזיכטיגט."

„יאקאב: (נאנטע אלבא). אין דאס נעהמיטע קא-בינעט דעם הערצאגס פאן אלבא צו דרינגען, איזט איינעם שטערליכען מענשען אונמעגליך."

„נון, הארע, אלבא! איך דעלבסט וויל דיעזע קונד-מאכונגען איים דעם קאבינעטע דעם הערצאגס אללען, דיא בריכטס מיר נור ווייא צו בעשטיינען, דיא דאסטערליכע לייגע אונד אייא וועללכעם וועגע מאן דאהטען גולאגנס. דיא זעלבסט מוסט צור צייט מיינעם אינדיענגעגען אין דאס קאבינעט דען איכרינגען בעקאמטען דעם הערצאגס ווייללען, דאמיט מאן נעגען דיך נכט דען מינדעסטען פע-דאכט האבען קאנן. איך פערטרייע מיינעם נעשיקע אונד מיינער נעשיקליכקייט."

אלבא: אטטעטיגט, דאס אינטערנעהמען וויינעם פייגדעם שיען איהם צו נעוואגט אונד אונאביסהריבאר! אבער יאקאב ליעס זיך נכט אבראלטען; ער האטטע רוט-טיג ערקאנגט, דאס עטצט דער ריכטיגע צייטפונקט צו דיע-דעם יוגנינסטע וויא. דא הייפאן דיא נאנצע צוקונפט דער נעדערלאנדע אבהענגט.

(צום שלוסטע דייעם קאפיטעלס וואללען ווייר דען לעזער נאכמאל דארייא אייפטערקאם מאכען, דאס דיא הער פאהרגאמטעדען נאנטען, וויא פאטטער פאללאבא, יאקאב טיראדא אונד אלבא דיא הערצייא, נכט עטוויא אי-ריכטטעטע, זאגדערן אין דער ווייטען אין אין דאס אלבא-לייגס אונד אין בעריטטשאפט האטטע, דאס דער אלבא אלס אייגע צייט פיהרע, אלס ער עס בעאבזיכטיגט.)

„יאקאב: (נאנטע אלבא). אין דאס נעהמיטע קא-בינעט דעם הערצאגס פאן אלבא צו דרינגען, איזט איינעם שטערליכען מענשען אונמעגליך."

„נון, הארע, אלבא! איך דעלבסט וויל דיעזע קונד-מאכונגען איים דעם קאבינעטע דעם הערצאגס אללען, דיא בריכטס מיר נור ווייא צו בעשטיינען, דיא דאסטערליכע לייגע אונד אייא וועללכעם וועגע מאן דאהטען גולאגנס. דיא זעלבסט מוסט צור צייט מיינעם אינדיענגעגען אין דאס קאבינעטע דען איכרינגען בעקאמטען דעם הערצאגס ווייללען, דאמיט מאן נעגען דיך נכט דען מינדעסטען פע-דאכט האבען קאנן. איך פערטרייע מיינעם נעשיקע אונד מיינער נעשיקליכקייט."

אלבא: אטטעטיגט, דאס אינטערנעהמען וויינעם פייגדעם שיען איהם צו נעוואגט אונד אונאביסהריבאר! אבער יאקאב ליעס זיך נכט אבראלטען; ער האטטע רוט-טיג ערקאנגט, דאס עטצט דער ריכטיגע צייטפונקט צו דיע-דעם יוגנינסטע וויא. דא הייפאן דיא נאנצע צוקונפט דער נעדערלאנדע אבהענגט.

אכטצעהנטעס קאפיטעל.

דאס קאנזיליום שלאג צו בייסטעל וואר, נאכדעם דער הערצאג פאן אלבא עס בעגאנען האט, איינענס נאך דעססען אייגענטליכען אייגענטטעטע וואהדע, ווטטליכע האב-וואהנונגען דייעזעס נראפען פאלאסטעס וואהדען אין איינע קאפיטעל אומגעוואנדעלט, אין וועלכער דיא נאנצע לייב-וואכע אונד ארמעע-אבטהיילונג איינקוארטירט וואהדע, דער עיסטע שטאק בעשטאנד אים דען פאלאנס, וועלכע

יאקאבער אונד דיא ווייקאמטיגע יאקאב טיראדא'ס ווערדען ווי אים לייפט דייעזע עיגענהייטען נאך פעלגעס צו בעריכ-טען האבען. איבער אלבא אונד דיא הערצייא וויל שאן עטצטע זא פיעל מיטטהיילען, דאס נור ווייגע מיטטער ווידי-שער אבקונפט וואר, ווערדענד זיין פאטער אין אנגעוועהנ-גע שפאנישער עדעלמאן נעוויעזען, זיין נאכפאטער וואר אין בעריהמטער שפאנישער אדמיראל, וועלכער נאפאל-פיר שפאנדען ערבאבטיגט, אלבא זעלבסט וואר אנאר נאך שפאנישער נעזאנדטער אין קאריטיק, נאך דער בעפרייאונג דער נעדערלאנדע בעקאנגטע ער זיך אפפען צום ווידע-מוטטע אונד נאהם דען נאמען אבראהאם דע הערצייא אן. דייעזער ווידע אייגער דער נאפפען ווישען גלעריטען אין אמסטערדאם! ער קאם דא מיט דעם בעריהמטען „ישראל פריץ צוואמטען, וועלכער אין תלמיד דעם בעריהמ-טען בעל מקובל" יחזקאל לוריא וואר. פאן דייעזעם אבראהאם דע הערצייא בעפערטען זיך נאך דייעזע בעריהמטע קבלה-ספרים אונטער דעם טטעל: „בית אלקים" אונד „שער השמים". עס איזט ווהר מערקווירדיג, וועלכע מעגגע ווידעער אבשאאמטונג ביא דער בעפרייאונג דער נעדערל-אנדע פאן שפאנען זא איינגייפענד מיטגעווירקט האבען!)

אבצעהנטעס קאפיטעל.

דאס קאנזיליום שלאג צו בייסטעל וואר, נאכדעם דער הערצאג פאן אלבא עס בעגאנען האט, איינענס נאך דעססען אייגענטליכען אייגענטטעטע וואהדע, ווטטליכע האב-וואהנונגען דייעזעס נראפען פאלאסטעס וואהדען אין איינע קאפיטעל אומגעוואנדעלט, אין וועלכער דיא נאנצע לייב-וואכע אונד ארמעע-אבטהיילונג איינקוארטירט וואהדע, דער עיסטע שטאק בעשטאנד אים דען פאלאנס, וועלכע

אין אפפענטליכען עמפפאנג בעשטימטע וואהען, וועל-ענד אים צווייטען שטאקע דיא פיהוואב-וואהנונגען מיט דעם געזיטמען קאנטעטע דע פעראנדען זיך בעפאנדען.

יאקאב טיראדא האטטע איינען נעגיי נעגעיכנעטען פלאן איכדער דיא בוי-אים אונד איהרינטונג דעם נאנצען פאלאסטעס אונד וואר מיט אללען ריטליכקייטען דעטיל-לע נעגיי בעקאנגט, אלס אב ער לאנגע צייט אין דעטיל-בען נעוואהנט הטטע.

איין פאלראם פאן דער פאלאסט-וואכע, וועלכער איין מיטטעבגיגדטער דעם יאקאב טיראדא וואר, שטעללטע זיך קראנק אונד צוואר זא הטפטע, דאס ער נאך דעם נייטטליכען דיענא פערלאנגטע, אים פאר איהם וויינע לעטצ-טע בייטטע אבצולעגען. אונטער דיעזעם נאמען וואר נעמליך יאקאב טיראדא אלס נייטטליכער אין בייטטעל בע-קאנגט. דא מאן נון אין דער שפאנישען ארמעע ערדעם יוסף דער פאמטקיטס פאלגטע, זא וואהדע דער נייטטליכע דיענא (נעמליך יאקאב טיראדא) נאך דעם פאלאסטע דעם הערצאגס פאן אלבא אין דאס קראנקגלאגער דעם פאל-דאשען בעריזפען. הייער שפיעלטע יאקאב דיא אללע איי-נעם נייטטליכען זא נוט, דאס דיא איכרינגען פאממען פאל-דאשען דעם פאלאסטעס דען נייטטליכען מיט גאסטטע רעשפעקטע אונד פאללער ערפורכט בעהאנדעלטען.

זא קאנגטע יאקאב אין דעם נייטטליכען-נעוואנדע אים הערצאגליכען שלאסטע צעטליך פייא הע- אונד הינגע-הען, וואבייא ער יעדאך דיא נעדערגגטטע בע-וויגונג מיט גאסטטע זאיגפאלט פערמיטע.

(פאר טטעטונג פאלגט.)

איז אבער ליידער פאַן דער אַרט, דאס ער דען קלוג-גרויז-בעוועגער עפּעדעל בײַ שטאַן ווירד, אלס דען גראָס-גרויז-בעוועגער. ליט דער-זעס פלאַנעס ווירד געמליך אין קליין-גרויז-בעוועגער דער עטוא 200 גולדען אינקאַמען האט, איצט האַנדערט פּערצענט אלס שטײַער-עראַהזונג צו עגטרוסטען האבען, אלס עטוא אין גראָס-גרויז-בעוועגער, דער 50000 גולדען אינקאַמען האט. עס איז דאַהער נאָך צו־פעלהאַפט, אַב דער רײַבסאַן דיעזע נײַע גאַנץ גערעכטע שטײַער-עראַהזונג בלי-לינגען ווירד.

"(אין אַפּעלגהערצינער בוך.) דיא היעזיגען בלעטער מעלדען: "דיעזער טאָג בעגעגנעטע דיא קאַנזין אויף אײַנעס שאַטעראַנגע ביא נאַהאַלע אײַנעס ביערן, דער אין גערעגען פערטעפּט צו זײַן שען. דיא נוטהרצינג קאַנזין איז אַנגעהן געוואָרען, מיט דען בײַערן, דיא אײַנדר אויף אַהדרען שאַצער-געגען בעגעגנען, זיך אין אײַנדליכע געשפּרעכע אײַנצלאַסען, דא זיא אין דיעזען אײַנאַכטן, נאַטירלכען געשפּרעכען פּעל פערגעגען פּירדען. אלס זיא נון דען בײַערן, דיא אײַנדר דער ערנסט נאַכדענקענד אײַנהערגינג, ערבלקטע, שטעללטע זיא אײַנען אונד שפּראַך אײַנען מיט פּײַנד-ליכען וואָרטען אין פאַלגט אין: "דיא געהרטן דען, נוטער נאַכבאַר: וואָרום זיא נאַכדענקענד? איז אײַנען עטוא אין אינגליך צוגעשטאַנען? איז יעמאַנד אונטער אַהדרען אונגראַדען ליידען? — דער בײַער בלוקסע אויף. פּאַסטע מיטה אונד זאָגטען: "מאַעסטען! מיר איז קין אינגליך צוגע-שטאַנען. מיינע! אונגראַדען זיך אַללע געוועזן אַללען אין פּרכטען דער אַרט אין שטײַער-עקסקיזע אַן, דיא בײַ מיר שאָן מאַרגען פאַרגעגאַנגען ווירדען אַלל. מאַעסטען! דיא שטײַער איז צו גראָס; איך קאַנן מיר דאס געלד הײַנע אינמאָגלך פערשאַפען! דיא קאַנזין עקזיסטיעט זיך נון איבער דיא אַרט דיעזס שטײַער-מיסשאַנדעס. אונד אַלס זיא דיעזע עראַהדען האַטטען, פּאַסגעטע זיא אַהדיע באַרזע, איבערדיבסע דעם בײַער אײַנע באַנקנאָטען מיט דען וואָרטען: "נעהמען זיא, צאַהלען זיא אַהדען שטײַער-מיסשאַנד. דאַס זיא מאַרגען נכט עקסקיוזירט ווערדען!" — אין דיעזעס בלאַטט מאַכט הײַרבער פאַלגענדע בעמערקונג: "דאס פּײַפאַהרען אונזערער עדעל-מיסהגען קאַנזין, איז נעוויס זעהר לאַבענס-ווערט. קין אײַנאַשער שטאַאַט בעדוטשט אײַנע הערשען פאַן זאָלכע האַנדלונגען געוועזען. אַללין דורך דיא עדלע מהאַט דער קאַנזין וואָרדע עטען ניר דיעזעס אײַנצעלען בײַער נעהאַלטען. מאַכטען דאָך אונזערע מיסטער זיא פּפּגהערצען זיך, וויא דיעזער בײַער, זאָ ווירדע דיא דאס גאַנצע לאַנד

פאָלליעטאָן.

צווייא שוועסטערן.

(25-טע פאָרטשעטצונג.)

„אונד איך אין דער נעכסטען נעהט דעם הערצאָגס פאַן אַלבא, נעמליך אים לאַנדע דער שאַנטשען אַרמעע, האבע איך מיטגעבראַכטעט. (זאָגטע יאַקאָב ווייטער), פיעלע שאַנטשע סאָלדאַטען פאַן דער לײַבגאַרדע דעם הערצאָגס האבע אַך בעריישט נעגאַנגען, וויא דער אַהנע מאַרגאַ-שער עלטערן, דורך מיינע איבערגעדונגס-קונסט אונד נאַ-מענטליך דורך מיינע נעלד-שפּענדען קאָנגט איך זיא צו מיטשלעפּ אונד צו אויפפהרונג מיינעס פלאַנעס פערלאַסען.“ —

אַלאָנאָ ערשטאַונט אונד נאָך איינמאָל נאַכדענקען זאָגט ער: „„אויף וועלכע מיינס דיא נון, דאס איך דיר נישען פאָלגע?“

„הערע אַלאָנאָ! (זאָגטע יאַקאָב) דער הערצאָג פאַן אַלבא גלייבט, דאס דער שרעקען, וועלכען דיא הערגינגען זײַ פיעלע עדעל-לײַטע פערבײַגעגאַנגען, אַללע נעדעלעדער אין אַהרעס וועדר-שאַנדע געלעבט האט. אבער ער איר-לע, נור נאָך איינען שטאַנד אַלס אַלבא בע-לע דעם שרעקען מיט דיא פערצוויפלונג. דיא פע-צוויפלונג מרעבט דיא פערצווייפלונג. דיא פע-שטעל צו זטעגען — אונד דאנן ערסט ווירד דער קאָנפּס געגרבען, וועלכעס פּרעדיר אדער שפּעטער דיא מאַכט דעס קאָנגס עלדיגען ווירד. איך האבע נון דאס שאַאַר-זעהאַרען, דאס אַלבא איינע נײַע גאַסע שאַ-נישע אונד הערגעהען, אום אַללע גאַסען שטעדטע

גיכט אינטער זאָלך שטײַגען שטײַגערונגען שאַאַר-טען מיסען. וועגן מאַן אין וויען פיר דאס מילי-טער-באַרשטע אַרמעע גראָסע גאַסען מיטמען פאַר-דערט, זאָ מיסטען זיך אינדרע מיטיסטער אין דען קאַנזין ווערדען מיט דען וואָרטען: "מאַעסטען! דיא שטײַגער אויך צו גראָס, דיא בעפאַלקערונג קאַנן דעזעלבע נכט מעהר ערטראָגען, זיא מיס ביא זאָלך האַרטען שטײַגען רעגטיגסלאָז צו גרויגע גאַנהען!" עס איז נעוויס, דאס זאָלך פּפּגהרצונג וואָרטע אויף דען קאָנג אינען מעגען אינדרוק מאַכען ווירדען; מאַן ווירדע אויף "קאַסגרען אונד קאַנאָנען" קינגע זאָ גראָסע סומען פערוועגדען, וועגן מאַן פּפּגהרגראָגען, זאָנגען ווירדע, דאס צור בעשאַפפונג דיעזער "קאַסגרען אונד קאַנאָנען" נעמעהר שאַן דער לעטצטע בעסען בײַאַר דער אַרבען בײַגעגע אונד בײַערן פּגרעגערונגען ווערדען מיסען."

"(אין דער דערזעלבען.) דיעזער טאָג האַטטע דער פעסטער גערכטס-האָף אינער פאַלגענדען פאַלל אין אַרבעטיל צו פעלען. פאַר עטוא זעכס אַהרען וואָרדע אין קאַמטה, נאַמענס אַנדע גרעבען, פאַן דיעזס שטאַד אַנגעגעגען, דאס ער אַהדס 29 גולדען פּעראַנטשטאַנד אַבגעבעגען, אונד אַנטשטאַנד דער שטאַד נעגען דיעזען קאַמטה אין, דאס דיעזער דיעזס קיאַטעגס-הערען, אַיגעס קליטדער-הענדלער, אין-נען דאָך עגטגעגעגע האבע, דאס גערכט פערוואַ-רטלטע דען אַנדע גרעבען צו אַינער צוויאַ-מאַנאַטליכען אַרעסט-שטראַפע. דיא דערזעלבע איך טהאַטבעלך אַבגעטטע, אונגעטשען דאס גרע-בען גערעכטאַטע, ער בעטטעט אַיגע פּפּגהרגאַ-דריא קרדער אונד נעמטע אַלס אַסטקרגאַנגע-בע-אַמטער אַיגע זעהר בעדרעגע שטעללע אין, דער מאַן פּהלטע זיך דענאָך אַנגעקלאָגט, זאָ אַפּע ער זיך דאַהאַן פּראַגגעגעגעגעבען ער אַגטס אַנדע געלד-פּפּגהרגאַנגען אונד אַנדע אַרבען. אַנגעגעגען אַגטס אַרבען, דעם גרעבען אַגגען דאָך אַנגעגעגעגע האבען זאָללטע, נון ערגאַב זיך אַגטס דען גנעפּפּגאַס-בעטרען אַנגעגעגע שעפּס. דאס זין קאַמטה גרעבען דאַמאַלס אַן פּפּגהרגענגע מיט אַגטס גנעפּפּגאַנגען. דער שעפּ שלדרעטע נעמליך דעם גרעבען אַין מאַ-נאַסס-נגראַלט, וועלכעס מעהר אלס צוויטאַל 29

גולדען אַגטסמאַכטע. גרעבען האַטטע אלזאָ דיא 29 גולדען נכט פּפּגאַגגטרעטען, זאַנדערן זעלבע אלס אבשלאַגס-צאַהלונג אויף אַנגע סומע צוריקבעהאַל-טען, דיא זין שעפּ, דער צום צאַהלען אַגגע "שוועגע האַנד" האַטטע, אַגטס שולדעטע. וואָס דען אַנט-וועגדעטען ראָך בעטרעפפּ, זאָ זאַגטע דער קלי-דער-מאַכער פאַלגענדעס אַגס: "גרעבען וואַר בײַא מיר אַגס קוואַטער אונד קיפּפּע מיר אַגגען ראָך אויף "ראַטטע-צאַהלונגען" אַב. דא ער אַין געלד-פּפּלעגענהטטען זיך בעפּאַגט, זאָ הערלט ער וואָהל דיא "ראַטטע-צאַהלונגען" נכט אַין, אַללין פאַן דער אַנטטעגרונג אַגגעס ראָקעס" קאַנן דער הערכאַגס קגגע רעדע זין. מיך האַט מאַן גרעגרעטט צום גע-רכטע נכט בעגעפּען, אַנגסט הטטע אַך אויך דא-מאַלס גזאַגטע, דאס מאַן גרעבען נכט פּפּגאַגר-טהיילען קאַנגע, דא ער מיר קגגען ראָך אַנטוועגד-הטטע, זאַנדערן מיר נאָך דאס געלד פּיר מאַגגען ראָך שולדעטע, דען אַך אַהס אַרדענטליך פּפּרקוטט האַטטע!" דער רכטער פּאַגטע נון דען גרעבען: "וועגן דיא אַהדרע שולדלאַזגרטען בעוואַטט וואָרען, וואָס נכט גגגען אַגגע אַגגע-רעכטע אַרטהיל?" — גרעבען עטוואַדרעטע: דער אַרזאָקאַט מגגעס קלגגעגרטען שען דען גרעבען: "וועגן דיא אַהדרע שולדלאַזגרטען בעוואַטט וואָרען, מיך אַין, אַגגעס ער זאַגטע: "וועגן דיא אַללע-דען, וועדדען דיא נאָך אַגגע שטעדרע שטראַפע ער-האַלטען!" דער רכטער פאַללטע נון דאס אַרטהיל: גרעבען אַגס אַגטשולדיג; זגגע עהדע אַגס הערגע-שטעללט!" אלס מאַנן זיך שאָן עגטפּפּרגען וואַללטע, רכטטע ער אַן גרעבען נאָך פאַלגענדע וואָרטע: אַגגע עדהאַלטעגע אַהדגגע קאַנן נעמאַנד אבגעה-מען; אַגגע עדלטטעגגע אַרדעגס-שטראַפע קאַנן אַך נעמאַנד אַגגעטהען מאַכען. דאס וטטען דיא רעכט גגס. עס האַנדעלט זיך בײַא אַהנגען אלזאָ גר אַגס אַהדע עהדע. נון, דער זאָ פּעלט אַגגע זגגע עהדע האַלס, דער פּפּרדענגס דען טעטל אַגגעס "עהדען-מאַנגעס". אַין אַלטער מאַנן פּפּרדענגס אַין דאַפּפּלטעס מאַסע דיא עהדע זטעגגס דגגגער מגט-בדגגער. גרעבען פּפּלעגגס גון פּגגגגען מגטהעס דען גרעבגגס-זאַאַל אונד בעהדגגרס עס נכט אַגגמאַל זעהר, דאס ער פאַר אַגגגגען אַהדען נאַגגן אַגגשול. דיג אַגגע אַרדעגס-שטראַפע אבבגגען מגטטע, דיא אַהס הטטע אַגגע אַלזאָ פּגגגלכע עהדגגגע קלגגגגע אַגגבראַכטע!

"(דער בריעפּ-מאַדער — טאַדט.) וויא אַגס וועגן פאַן "טע דיעזעס עגגמעלדעס ווירד, וואָרדע דער מאַדער, דער דען בדגגע-טדגגער הטטטמאַגן פּגגגגגטטע האַט, גלגגלך ערגגטטע, אַללען נכט דיא פאַלגגגגע אונד גגגגגג